

При метонімії відбувається складний процес зміни категоріальних структур. Спрацьовує система категоріального мислення. Людина завдяки полісемії структурує оточуючу її дійсність, встановлює між явищами категоріальні зв'язки за допомогою даної їй мовної дійсності.

Як виявилось у процесі дослідження, до типових видів метонімічного переносу в терміносистемі торгівлі належать:

з дії на предмет (суб'єкт, об'єкт, явище) – *der Discountriесе – gigant знижок, die Handelsbarriere – торговий бар'єр, der Einfuhrstrom – номік імпорту;*

з дії на її місце – *das Exportland – країна-експортер, der Verbrauchermarkt – споживчий ринок, der Vertriebskanal – канал збуту;*

з дії на результат – *den Chefsessel übernehmen – займати директорське крісло, der Preiskrieg – цінова війна, der Preisprung – стрибок цін.*

Отже, метонімія дозволяє в зображеному виділити найхарактернішу ознаку та показати його глибоко і в яскравій формі. Проте, у німецькій та українській фаховій мові торгівлі метонімічні перенесення значно поступаються метафоричним.

Дослідження німецької та української фахових мов торгівлі актуальне та перспективне і може слугувати об'єктом наступних досліджень, в тому числі і для інших терміносистем, оскільки дана підмова перебуває у постійному розвитку.

Список літератури

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Изд-во лит-ра на иностр. языках, 1959. – 254 с.
2. Ивина Л. В. Лингво-когнитивные основы анализа отраслевых терминосистем (на примере англоязычной терминологии венчурного финансирования): Учебно-методическое пособие / Л. В. Ивина. – М. : Академический Проект, 2003. – 304 с.
3. Лингвистические аспекты терминологии. – Воронеж, 1980. – 120 с.
4. Липилина Л. А. Когнитивные аспекты семантики метафорических инноваций : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.15 / Л. А. Липилина. – М., 1998. – 24 с.
5. Микитин Т. Д. Слов'янська філологія на Україні (1958–1962 рр.) / Т. Д. Микитин. – Львів, 1959. – Вип. 1. – 74 с. ... : Бібліографія / . Укл. : Королевич Н. Ф., Сарана Ф. К. – Київ : Вид-во АН УРСР, ... Ленинград : Наука, 1979. – Ч. 2 (1963–1967 гг.). – 247 с.
6. Петров В. В. Научные метафоры : природа и механизм функционирования // Философские основания научной теории / В. В. Петров. – Новосибирск, 1985. – С. 196–220.
7. Black M. Models and Metaphors / M. Black. – Ithaca : Cornell University Press, 1962. – 267 p.
8. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 242 p.

К. Никитченко
(Київ)

ФУНКЦІЇ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНОМУ ВИСВІТЛЕННІ

Статтю присвячено дослідженню okazіоналізмів з позиції когнітивно-дискурсивної парадигми. Узагальнено наукові погляди на розуміння ключових ознак та функцій okazіоналізмів у сучасній неології. Доведено, що ключовими ознаками okazіоналізмів є їхня новизна та непередбачуваність. Виокремлено дискурсивну та когнітивну функції okazіоналізмів, описано їхні функціональні особливості в англомовному постмодерністському художньому тексті.

Ключові слова: okazіоналізм, okazіональне словотворення, когнітивний, дискурсивний.

Статья посвящена исследованию okazіоналізмів с позиції когнітивно-дискурсивной парадигмы. Обобщены научные взгляды на понимание ключевых признаков и функций okazіоналізмів в современной неологии. Доказано, что ключевыми признаками okazіоналізмів является их новизна и непредсказуемость. Выделены дискурсивная и когнитивная функции okazіоналізмів, описаны их функциональные особенности в англоязычном постмодернистском художественном тексте.

Ключевые слова: okazіоналізм, okazіональное словообразование, когнитивный, дискурсивный.

The article studies okazіоналізмів from the position of cognitive-discursive paradigm. Scientific views on the understanding of key features and functions of okazіоналізмів in modern neology are generalized. It is proved that the key features of okazіоналізмів are their novelty and unpredictability. The author determines discursive and cognitive functions of okazіоналізмів, describes their functional features in English postmodern literary text.

Keywords: okazіоналізм, okazіоналі word-formation, cognitive, discursive.

Постановка проблеми у загальному вигляді, її актуальність та зв'язок з науковими завданнями. Сьогодні мовознавчі студії з неології та словотвору (українські – Г. Вокальчук, С.М.Єнікєєва, Ю. О. Жлуктенко, Ю. А. Зацний, Ж. В. Колоїз; зарубіжні – В. Адамс, Дж. Алджео, Л. Бауер) зосереджені на встановленні та обґрунтуванні стійких тенденцій у сучасних інноваційних словотвірних процесах, що спрямовані на творення нових лексичних одиниць загалом і okazіоналізмів у тому числі, і спричинені як динамікою мови в цілому, так і особливостями середовища їхнього функціонування. У цьому зв'язку вивчення okazіоналізмів, якими так рясніє постмодерністський художній текст, у когнітивно-дискурсивній парадигмі вважаємо актуальним і перспективним.

Постмодернізм ХХ – ХХІ ст. як «хімерний феномен сучасності» [1, с. 3], «естетичне свавілля» (В. Малухин), своєрідне «абсурдиське мислення» (Т. К. Гуменюк, О. М. Йосипенко) у лінгвістиці постає як «іронічний стиль письма» [1, с. 3], постулюючи культ всього нового, евристичного, інтелектуально-ігрового (О. Оленіна), безперечно, впливає на функціональні особливості okazіоналізмів, які вважають «домінантою поетичної мови сучасності» [13], а способи їхнього словотворення в англomовному постмодерністському художньому тексті набувають нових специфічних ознак.

Актуальність наукової розвідки визначається зростаючим інтересом сучасної неології до інноваційного потенціалу мови у царині словотворення. Необхідність переосмислення положень класичної неології в термінах і принципах когнітивно-дискурсивної парадигми зумовлює комплексне представлення функціонального потенціалу okazіоналізмів у постмодерністському художньому тексті.

Мета статті – визначити ключові функції okazіоналізмів в англomовному постмодерністському художньому тексті крізь призму когнітивно-дискурсивної парадигми.

Поставлена мета вимагає вирішення таких **завдань**: узагальнити наукові погляди на зміст поняття «okazіоналізм» у сучасній неології; з'ясувати ключові ознаки okazіоналізмів; виокремити та описати когнітивно-дискурсивні функції okazіоналізмів в англomовному постмодерністському художньому тексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внаслідок активного обміну інформацією, стрімкого розвитку науки і техніки, зростання ролі процесів глобалізації та впливу інших соціально-політичних подій з'являється чимало новотворів, які ще не зафіксовано у лексикографічних словниках. У широкому розумінні okazіоналізми – це некодифіковані лексичні інновації, що поєднують узуальну форму з новим значенням [10, с. 3]. Г. Вокальчук вважає, що до okazіональних слів належать структурно-семантичні новотвори, авторські варіанти загальномовних слів, слова, що за формою збігаються з лексемами, які раніше існували в мові (семантичні новотвори), а також слова, які є фактично запозиченими з інших мов [3].

У вузькому розумінні під okazіоналізмом розуміють «незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи норми мовної, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло» [17, с. 432]. А. Ткаченко зазначає, що okazіоналізм – «авторська знахідка (миттєво-спонтанна чи й продумана), яка допомагає краще передати душевний порух, настрої, кут зору, рефлексію, своєрідність відчуття і т. д.» [16, с. 228]. Тому okazіональні слова неодноразово виступали об'єктом дослідження, у першу чергу, у функціонально-стилістичному аспекті, а саме у фантастичній літературі (Е.А. Белоусова), у художній (Н. Г. Бабенко, В. І. Заботкіна, О. Г. Ликов, В.В. Лопатін, Л. Ф. Омельченко), у мові реклами (Л. А. Дяченко) та преси (О. М. Турчак). Зроблено спробу описати функції okazіонального словотворення як категорії синтаксичної деривації (П. А. Катишев). Проте незважаючи на зроблений значний доробок, серйозної уваги потребують питання функціонування okazіоналізмів в англomовному постмодерністському художньому тексті, що вирізняється своєю поетикою.

Вивчення функціонального аспекту okazіоналізмів пов'язують, головним чином, з їхнім прагматичним потенціалом. Більшість науковців, услід за О. М. Дорофєєвою, стверджують, що okazіоналізми, є прагматичними, тому що: 1) вони з'являються з прагматичних причин (за потреби назвати те, що не має еквівалента у мові, через прагнення до більшої виразності, до впливу на почуття і погляди адресата); 2) у процесі їхнього творення беруть участь прагматично релевантні параметри особистості [6, с. 34–35], що забезпечують їхню здатність впливати на потенційного адресата. Іншими словами, okazіоналізми мають значний прагматичний потенціал за рахунок інгерентно притаманного їм прагматичного компоненту семантичної структури [12, с. 9], що вміщує експресивні, емоційні та оціночні елементи значення.

З огляду на це у сучасній лінгвістичній літературі були виділені й описані різні функції okazіоналізмів у різних типах текстів. Беручи до уваги домінування того чи іншого типу функціонального завдання у рамках газетно-журнальної комунікації, О. М. Дорофєєва розмежовує такі види авторських прагматичних ціленастанов, що впливають на свідомість, почуття, психіку, поведінку адресата як-от: настанова на експресивність, на оцінку, на іронію, на комічне та на гру [5, с. 6–7]. Okazіоналізми у різножанрових текстах виконують креативну, імпресивну та комунікативно-емотивну функції (О. В. Косович та А. М. Приймак). Н.С.Молодча ж виокремлює кумулятивну, експресивно-регулятивну, оцінно-емотивну, маніпулятивну функції okazіоналізмів. Крім того, описані такі функції okazіоналізмів, як імпресивно-вольова, естетична, емотивна, експресивна та номінативно-експресивна функції (О.М.Турчак). Виділено також функцію спонукання до дій, емоційно-оцінну, експресивну, естетичну та контекстоутворюючу (Л.Ф.Омельченко, Л.Ф.Соловйова, Т.М. Мороз). Серед них й імпресивна функція, яка полягає у певному впливі на адресата завдяки враженню, що складається у мовця про зображуваний об'єкт на основі виділення у нього периферійних ознак, які у художньому тексті часто стають домінантними [13, с. 16]. Разом з тим ученими неодноразово підкреслювалось, що okazіоналізми виступають засобом «експлікації певних вольових імпульсів автора» [8, с. 100], засобом створення певного настрою чи спонукання до дії. У цьому зв'язку суголосними є такі функції як: вираження авторської оцінки, емоційного впливу на читача, економії мовленнєвих зусиль та функція створення прихованих смислів (О. Ф. Кулікова).

Цікавою є пропозиція Р. Л. Ріжко виділяти креативну, імпресивну, автокомунікативну, інтелектуально-комунікативну, експресивно-аксіологічну та прагматичну поряд з думкою, що виділені функції є умовними, адже «кожна з них виявляє експресивне навантаження слова» [13, с. 17].

Аналітичний огляд наукових розвідок з проблеми вивчення функціональних особливостей okazіоналізмів дозволяє дійти висновку про те, що в основу виділених функцій було покладено лише два критерії: авторської інтенції та впливу на адресата. Крім того у зазначених працях визначені функції okazіоналізмів часто дублюють одна одну або ж їхні функціональні межі є досить хиткими.

У контексті нашої роботи ми поділяємо позицію тих учених, які вважають, що основна функція okazіоналізмів у текстах будь-якого типу – експресивна, з огляду на їхню лінгвістичну природу та особливе прагматичне навантаження. Однак завдяки поступовому становленню у лінгвістиці нової системи репрезентації наукового знання – когнітивно-дискурсивної парадигми – вважаємо за доцільне розглянути функціональні особливості okazіоналізмів крізь призму саме цього дослідницького підходу.

Виклад основного матеріалу. Терміни «okazіоналізм» та «okazіональне слово» вважаються загально визнаними й використовуються багатьма лінгвістами (Н.Г.Бабенко, В.В.Лопатін, О.Г.Ликов, І.С.Улуханов, Н.І.Фельдман, Е.Ханпіра). Сама назва (від латинського *occasio* – випадок) підводить до думки, що okazіоналізми створюються відповідно до певного випадку, до конкретної ситуації. Термін досить чітко, на наш погляд, визначає специфіку таких слів: «обслуговувати мінімальний контекст, окремий випадок, певну мовленнєву ситуацію; ці слова не претендують на те, щоб закріпитися в мові, увійти до загального вжитку» [4, с. 89]. Тож під okazіоналізмами розуміємо нестандартні слова, створені *ad hoc* та не зафіксовані у словниках.

Проаналізувавши характеристики різних типів okazіональних інновацій, запропоновані провідними фахівцями у галузі неології (І.І.Борисенко, К. В. Брітківа, В. І. Заботкіна, О. Г. Ликов, В. В. Лопатін, Р. Ю. Намітокова, О. В. Ребрій, І. С. Улуханов, Н. І. Фельдман), можемо стверджувати, що серед ключових ознак okazіоналізмів виокремлюють: дискурсивність, антропоцентричність, семантичну деривативність, новизну та непередбачуваність, контекстуальність, некодифікованість. Серед домінантних рис okazіоналізмів, виділених О. В. Ребрієм [12, с. 8–9] знаходимо: належність до мовлення; нерегулярність вживання; утворюваність; ненормативність; контекстуальна залежність; новизна та незвичність; прагматична маркованість.

Експресивність okazіоналізму, як стверджує О. В.Косович, передбачено його природою [8, с. 97]. Зокрема, мається на увазі інгерентна форма експресивності, яка внутрішньо властива слову і не залежить від контексту, у якому воно вживається. Новизна, експресивність okazіоналізму порушують безперервність мовлення. «Ефект несподіванки» такого слова створює «напругу» сприйняття [8, с. 97], відбувається актуалізація не тільки новотвору, але і тексту в цілому.

Як засвідчує аналізований матеріал, уживання okazіоналізмів із метою посилення експресивності ілюструють афіксальні okazіоналізми-прикметники із гіперболічним значенням: «*I'd been moisturizing regularly with Candy Grrrl's Hands Up, our **super-hydrating** hand-cream*» [22, р. 39]; «*You know him, he's the 'wacky' one with the **extra-stupid** hair*» [25, р. 56]. Експресивність okazіоналізму *super-hydrating* проявляється за рахунок префікса *super-* зі значенням «підсиленої дії», а *extra-stupid* за рахунок префікса *extra-*, який має значення «понад, додатково, вище прийнятих норм або зразків», причому з негативним відтінком.

Типовим прикладом експресивних okazіоналізмів є прикметники, утворені за допомогою словотвірною суфіксу *-ish*: «*At least it's amicable ... **Amicableish**, I added, less certainly*» [21, р. 73]. Okazіоналізм-ад'єктив *amicableish* має значення «ніби дружній», у якому спостерігається зниження якості за рахунок суфікса *-ish* зі значенням «щось на зразок, подібний».

Учені неодноразово акцентують увагу на тому, що саме «незвичність форми okazіоналізму, його оригінальність, новизна привертають увагу читача, зацікавлюють його, залучають до процесу розшифровки сенсу, закодованого автором» [9, с. 2]. Новизна, притаманна усім okazіоналізмам як відчуття, що супроводжує їхнє сприйняття адресатом, і супроводжується непередбачуваністю, вираженою відсутністю структурних маркерів, які частково автоматизують процес інтерпретації інновації. Непередбачуваність, у свою чергу, обумовлена асиметрією (конфліктом між планом вираження та планом змісту), гештальтністю (недискретністю) ментального образу, що формується у свідомості рецептора, та індивідуальними асоціаціями, пов'язаними з його особистістю [10, с. 9]. З огляду на це у контексті нашого дослідження під *okazіоналізмами* ми розуміємо такі навмисно створені автором виражальні засоби, які утворюються за новими словотвірними моделями, з характерним експресивним забарвленням та індивідуальним характером, ключовими ознаками яких є новизна та непередбачуваність.

З іншого боку, загальновідомим є той факт, що okazіоналізми залежать від багатства фантазії та світогляду автора. Іншими словами, вони відтворюють когнітивно-креативний рівень мовної особистості автора у процесі текстової діяльності [11, с. 206]. Відтак, okazіоналізми можна розглядати як результат «реальних вражень в інтерпретації автора» [14, с. 509], як «спосіб вираження індивідуального бачення світу» [18, с. 95], а okazіональне слововживання «моментом найбільш напруженої активності людської думки щодо адекватного вираження світорозуміння» [2, с. 202].

Дискурсивна функція okazіоналізмів полягає у їхній здатності реалізувати креативний потенціал автора, його творче самовираження через свою особливу стилістичну маркованість / експресивність, яка є значимою не тільки для окремого текстового фрагменту, а для усього художнього тексту в цілому.

До прикладу, для творчої спадщини Г. М. Щербакової характерне широке застосування okazіоналізмів [9, с. 2]. Як стверджує сама письменниця в одному із своїх творів, вона любить «гратися словами, придумувати їм історії, одружувати їх, розлучати, отримувати від них дітей, таких несхожих на батьків, що куди там метисам, мулатам та іншим креолам» [20, с. 63].

Яскравим прикладом реалізації авторського креативного потенціалу є okazіоналізм-телескопічне слово *mattresses*, яке позначає сукупне поняття окремої соціальної групи людей, «мафіціанток», тобто моделі, актриси та офіціантки: '*Maws? 'Model-actress-whatevers. Another word is "mattresses" – model-actors-waitresses. Now, get a load of this!*' [21, р. 230]. В основі утворення цього okazіоналізму лежить аналогія, проте якщо слово *maws* є зразком ініціального скорочення, то okazіоналізм утворений від початкової фонемі першого слова (*m* від *model*), двох літер другого (*at* від *actors*) та афери́зи (*tresses* від *waitresses*).

Продовжуючи роздуми про дискурсивні особливості okazіоналізмів у постмодерністському художньому тексті, зазначимо, що своєрідність okazіоналізму як елемента експресивності проявляється як у плані вираження, так і в плані змісту. Сигналом експресії, на думку В.В.Єлісєєвої, що привертає увагу читача, може слугувати «деформація різного характеру» [7, с. 21], яка виявляється на морфологічному, семантичному (наприклад, *at the dentist* зі значенням «у авто майстерні») і синтаксичному рівнях (це деформація внутрішньослівної та між словесної сполучуваності як у слові *shagmobile* зі значенням «*еротомобіль*», де перша частина слова – сленг, а друга – загальноновживане слово).

Як показує аналіз ілюстративного матеріалу, часто okazіоналізм, не називаючи нового предмета чи поняття, виступає лише «експресивним синонімом» [7, с. 83] старого слова. У цьому випадку okazіоналізми виражають «ціннісно-орієнтоване відношення суб'єкта номінації

до її об'єкта» [10, с. 13], або ставлення автора до предмету оцінювання. Такі okazіоналізми, як правило, містять меліоративну чи пейоративну (дерогативну) конотацію, тобто виступають дієвим засобом вираження похвали, заохочення, компліменту, подяки чи засудження, критики, несхвалення, презирства відповідно. До прикладу, у реченні *'He's split up with whatshername, ' I said, and immediately there was uproar* [23, р. 111] okazіоналізм *whatshername*, утворений шляхом злиття чотирьох компонентів (*what + is + her + name*), причому перші два мають редуковану форму, виступає фактично синонімом до слова 'girlfriend' (подружка). Проте він виражає зневажливе ставлення автора до численних легковажних дівчат, кожна з яких є не особливою у житті героя, а однією з багатьох. Okazіоналізм, який означає «*як-ї-там*», містить сему «*одна з багатьох дівчат хлопця*» із негативним забарвленням, що і визначило роль цього okazіоналізму у художньому тексті.

З огляду на те, що постмодерністський художній текст як середовище функціонування okazіоналізмів осмислюється як «знакова діяльність, робота і гра» (Р. Барт), тобто як *безперервний* процес конструювання знаків [1, с. 2], можемо припустити, що механізмом їхнього творення є *постмодерністська мовна гра* [1, с. 13], яка виявляється у свідомому порушенні мовних норм, сполучуваності слів та правил словотворення.

Як показав аналітичний огляд теоретичних джерел відповідної проблематики, спочатку мовна гра розглядалася у межах *функціонально-комунікативного* підходу (О.А. Земська, В.Г. Костомаров, А.Е. Левицький, В. З. Санніков, D.Crystal), де увагу було зосереджено на різноманітних її засобах і прийомах втілення комічного, чи прояву лінгвокреативного мислення мовленнєвої особистості (Н. Кондратенко, В. В. Овсянников, О.Ю. Титаренко, М. В.Хардіна, О.Б.Шонь), за якими визначали її мінливий характер, функціональну парадоксальність, відхилення від норми. Згодом дослідники все частіше стали підкреслювати свідоме порушення загальномовних норм, що здійснюється в межах «мовних аномалій».

У нашому дослідженні ми розглядаємо постмодерністську мовну гру у рамках *когнітивно-дискурсивної* парадигми і трактуємо її як нестандартне ігрове утворення (Н. Д. Арутюнова, Б. Ю. Норман, І. Е. Сніховська, О. В. Падучева), як особливу форму нестереотипного мислення. Розглянемо це на прикладах.

Креативне використання okazіоналізму, що позначає авторське розуміння жіночого домінування у сьогоденному соціумі, демонструє наступний спосіб його творення: *'In no time, Mum ...was the one who was filling people's glasses, checking they were OK, acting in every sense the Irish matriarch. The Mickriarch'* [21, р. 369]. Тут творення okazіоналізму базується на мовній грі, а саме на протиставленні слів *matriarch* (матріарх – жінка, яка домінує над чоловіком у суспільстві) та *mickriarch*, причому останнє утворене за аналогією першого. Okazіоналізм *mickriarch* утворений шляхом поєднання двох частин: *mick* (скорочення від дієслова *mickey* – «дражнити або висміювати когось») та *riarch* (від слова *matriarch*) та має значення «жінка, яка думає, що домінує».

Як свідчать проаналізовані приклади функціонування okazіоналізмів у постмодерністському художньому тексті, форма та особливості «упакування» змісту повідомлення, представленого okazіоналізмами – це віддзеркалення інтелектуальних здібностей, мовленнєвої компетенції та мовного відчуття лінгвокреативної особистості автора [15, с. 9].

Таким чином, виходячи з вище сказаного можемо зробити висновок, що дискурсивна функція okazіоналізмів у постмодерністському художньому тексті полягає у реалізації креативного потенціалу автора засобами постмодерністської мовної гри, яку простежуємо на усіх мовних рівнях.

Когнітивна функція передбачає здатність okazіоналізмів накопичувати й передавати новий досвід, нове знання, додавати (прирошувати) смисли, експліцитно репрезентовані елементами структури нової лексичної одиниці.

Так, необхідність передавати новий досвід з'явилась у зв'язку з інтенсивною пропагандою гарної зовнішності в ЗМІ, рекламою нового одягу, парфумів, косметичних засобів [19, с. 301], тому природним є утворення нових слів на їхнє позначення: *'There was Pack Your Bags (a cooling gel to zap puffiness and under-eye bags) <...>and Iron Out The Kinks (a whipped-mousse wrinkle-killer)* [22, р. 294]. Okazіоналізм *wrinkle-killer* (дослівно «вбивця зморшок»), утворений за допомогою словоскладання, має значення «крем проти зморшок» та є метафорою.

Науково-технічний прогрес, без сумніву, також спричинив появу нових слів. Зразком, що відображає акумулювання потенційно значущої інформації в межах okazіоналізму, може служити наступне слово: *«Annalise had Coogled emerald rings»* [24, р. 58] та *«Yes! Google him!»*

[24, р. 371]. В обох випадках конвертоване слово-оказіоналізм *to google* утворене за словотвірним патерном N→V та розуміється як «гуглити».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, під okazjiоналізмами ми розуміємо такі навмисно створені автором виражальні засоби, які утворюються за новими словотвірними моделями, з характерним експресивним забарвленням та індивідуальним характером, ключовими ознаками яких є новизна та непередбачуваність. Розглядаючи функціонування okazjiоналізмів у постмодерністському художньому тексті з когнітивно-дискурсивних позицій, вважаємо за доцільне виділяти їхні дві функції: дискурсивну та когнітивну, які полягають у здатності okazjiоналізмів накопичувати й передавати новий досвід, нове знання та реалізувати креативний потенціал автора засобами постмодерністської мовної гри. Перспективним надалі убачаємо дослідження лінгвокогнітивної природи способів okazjiонального словотворення.

Список літератури

1. Бабелюк О. А. Принципи постмодерністського текстотворення сучасної американської прози малої форми : монографія. – Дрогобич : ТзОВ "Вимір", 2009. – 296 с.
2. Бялик В. Д. Епістемологія лексичного квантора : монографія / Василь Дмитрович Бялик. – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 420 с.
3. Вокальчук Г. М. Оказіональні назви осіб в українській поезії 20–30-х років / Г. М. Вокальчук // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 8. – С. 79–81.
4. Данилова Л. В. К вопросу об окказионализмах и способах их образования (на материале поэзии А. Вознесенского, Е. Евтушенко, Р. Рождественского) / Л. В. Данилова // Стилистика художественного текста : Межвузовский сборник научных трудов. – Фрунзе : КГУ, 1984. – С. 89–98.
5. Дорофеева О. М. Оказіональне слово в сучасній російськомовній газетно-журнальній комунікації (комунікативно-прагматичний та соціокогнітивний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / О. М. Дорофеева ; Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 14 с.
6. Дорофеева Е. Н. Оказіональное слово в современной русскоязычной газетно-журнальной коммуникации (коммуникативно-прагматический и социокогнитивный аспекты) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Елена Николаевна Дорофеева; Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко. Институт филологии. – К., 2003. – 214 с.
7. Елисеєва В. В. Авторский окказионализм как средство создания комического эффекта (в прагматическом аспекте) : дис... канд. філол. наук : 10.02.04 / Варвара Владимировна Елисеєва. – Л., 1984. – 171 с.
8. Косович О. В. Креативна, імпресивна та комунікативно-емотивна функції okazjiоналізмів // Нова філологія : зб. наук. праць. — Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – № 42. – С. 96–101.
9. Куликова О. Ф. Авторские неологизмы в творчестве Г. Н. Щербаковой [Електронний ресурс] / О. Ф. Куликова // Электронное научное издание «Ученые заметки ТОГУ». – 2012. – Том 3. – № 1. – С. 1–6. – Режим доступа: http://ejournal.khstu.ru/media/2012/TGU_3_01.pdf.
10. Молодча Н. С. Семантичні okazjiоналізми в сучасному англomовному дискурсі : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Наталя Сергіївна Молодча; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2011. – 20 с.
11. Приймак А. М. Експлікація креативного, імпресивного та комунікативно-емотивного аспектів функціонування okazjiоналізмів у щоденникових текстах Л. М. Толстого / А. М. Приймак // Вісник Житомирського державного університету. – 2004. – № 17. – С. 206–207.
12. Ребрій О. В. Оказіоналізми в сучасній англійській мові (структурно-функціональний аналіз) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. В. Ребрій. – Харків, 1997. – 18 с.
13. Ріжко Р. Оказіоналізми як домінанта поетичної мови кінця ХХ – початку ХХІ століття : функціональний аспект / Руслана Ріжко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – Вип. 23. – 325 с.
14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : Підручник [Текст] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К., 2008. – 712 с.
15. Сніховська І. Е. Механізми, засоби та прийоми мовної гри в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ірена Едуардівна Сніховська; Запоріз. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2005. – 20 с.
16. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства) : Підручник / А. Ткаченко. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – 448 с.
17. Українська мова : Енциклопедія [Текст] / Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. Бажана, 2004. – 824 с.

18. Циби́к М. Ю. Про авторські новоутворення в англійській мові / М.Ю.Циби́к // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / Відп. ред. М.М. Полужин. – Ужгород : Патент, 2002. – С. 95–102.
19. Циганкова З. М. Функції неологізмів в англомовних романах жанру «чикліт» // Одеський лінгвістичний вісник. – 2004. – Вип. 4. – С. 300–304.
20. Щербакова Г. Ангел мертвого озера / Галина Щербакова. – М., 2009. – 352 с.
21. Keyes M. Angels / Marian Keyes. – London : Penguin Books Ltd, 2002. – 496 p.
22. Keyes M. Anybody Out There / Marian Keyes. – London : Penguin Books Ltd, 2007. – 598 p.
23. Keyes M. Lucy Sullivan is getting Married / Marian Keyes. – London : arrowBooks, 2010. – 650 p.
24. Keyes M. The Brightest Star in the Sky / Marian Keyes. – London : Penguin Books, 2011. – 614 p.
25. Keyes M. The Other Side of the Story/ Marian Keyes. – London : Penguin Books Ltd, 2004. – 648 p.

О. Новаковська
(Одеса)

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЯДЕРНИХ ЗОН ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ BLOOD В ЙОГО НАУКОВІЙ ТА НАЇВНІЙ ВЕРСІЯХ

Дана стаття виконана у рамках системно-структурного підходу до вивчення мови та присвячена виявленню лексичних одиниць, що організують ядерні зони англомовного лексико-семантичного поля BLOOD у його науковій та наївній версіях.

Ключові слова: наукова картина світу, наївна картина світу, лексико-семантичне поле.

Данная статья выполнена в рамках системно-структурного подхода к изучению языка и посвящена выявлению лексических единиц, которые организуют ядерные зоны англоязычного лексико-семантического поля BLOOD в его научной и наивной версиях.

Ключевые слова: научная картина мира, наивная картина мира, лексико-семантическое поле.

The article is done within the system-structural approach to language learning and is devoted to revealing elements of nuclear zones of the English lexical semantic field BLOOD in its scientific and naive versions.

Key words: scientific view of world, naive view of world, lexical semantic field.

Метою даного дослідження є компаративний аналіз ядерних зон наукової та наївної версій лексико-семантичного поля BLOOD у сучасній англійській мові, що базується на виявленні лексичних одиниць, які знайшли мовне відображення у наївній картині світу в результаті сприйняття дійсності масовою колективною свідомістю, та лексичних одиниць, що стали результатом об'єктивації та систематизації наукового доробку фахової спільноти людства, що реалізується у науковій картині світу. Матеріалом дослідження обрано 5 тлумачних і 1 перекладацький словник англійської мови [4–9].

Сучасний розвиток лінгвістики характеризується, зокрема, тяжінням до вивчення мовних явищ у рамках системно-структурної (таксономічної) наукової парадигми, що базується на принципі системності мови, її рівневої ієрархії. Такий погляд на лексичну семантику знайшов своє вираження у «методі семантичного поля» та представлений у роботах О. О. Потебні, М. М. Покровського, Р. М. Мейера, Й. Тріра, Г. Штерберга, Г. Іпсена, В. Порціга, А. Йолеса та інших. Всі вони свого часу по-різному тлумачили термін «**лексико-семантичне поле**» (ЛСП). Сьогодні ж у лінгвістиці під ЛСП розуміють «сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну й функціональну подібність позначуваних явищ» [1, с. 211]. Для ЛСП постулюється наявність ядра, ближньої та дальньої периферій. Усі **лексичні одиниці (ЛО)** об'єднані родовою семою, що є спільною інтегруючою ознакою для всіх конститuentів ЛСП [2]. Тяжіння до вивчення мовних явищ у рамках структурного підходу посилює **актуальність** даного дослідження.

Під науковою **картиною світу (КС)** розуміємо «систему знань, що синтезує теоретичний доробок різних наук зі знаннями світоглядного характеру як результатом цілісного узагальнення пізнавального досвіду людства» [3, с. 491]. Наукова КС ґрунтується зазвичай на якійсь окремій галузі знань, у даному випадку фрагмент наукової КС, що лежить в основі даного дослідження, базується на медичних знаннях про кров (*blood*). Для ядерної зони даного ЛСП у якості спільної семантичної (інтегруючої) ознаки, яка об'єднує всі одиниці поля та зазвичай виражається лексемою з узагальнюючим значенням, визначаємо лексему *blood*, навколо якої консолідується решта елементів поля. Її дефініції, що їх приводять різні словники,